

**Boshlang'ich sinf o'quvchilarining o'qish savodxonligini rivojlantirishda
raqamli o'quv platformalarining samaradorligi (PIRLS mezonlari asosida)**

**Raximova Sarvinoz Ulug'bek qizi-Urganch davlat pedagogika instituti
Ta'lim va tarbiya nazariyasi(boshlang'ich ta'lim) yo'nalishi magistranti**

Annotatsiya:

Mazkur maqolada boshlang'ich sinf o'quvchilarining o'qish savodxonligini rivojlantirish jarayonida raqamli o'quv platformalaridan foydalanishning samaradorligi tahlil qilinadi. Tadqiqot PIRLS xalqaro baholash dasturi mezonlariga tayangan holda olib borilib, o'quvchilarning matnni tushunish, tahlil qilish va mazmunan anglash ko'nikmalariga raqamli texnologiyalarning ta'siri o'rganildi. Natijalar raqamli platformalar o'quv jarayonini individuallashtirish, o'quvchilarning o'qishga bo'lgan motivatsiyasini oshirish hamda o'qish tezligi va tushunish darajasini yaxshilashda muhim didaktik vosita ekanligini ko'rsatdi.

Kalit so'zlar:

o'qish savodxonligi, raqamli o'quv platformalari, PIRLS mezonlari, boshlang'ich ta'lim, raqamli ta'lim texnologiyalari, o'quv motivatsiyasi, matnni tushunish.

Abstract:

This article examines the effectiveness of digital learning platforms in developing reading literacy among primary school students. The study is based on the assessment framework of the PIRLS international program and analyzes the impact of digital tools on students' abilities to comprehend, interpret, and analyze texts. The findings indicate that digital learning platforms contribute to the individualization of instruction, increase learners' motivation, and enhance reading speed as well as comprehension skills.

Keywords:

reading literacy, digital learning platforms, PIRLS criteria, primary education, digital education technologies, learning motivation, reading comprehension.

Аннотация:

В статье рассматривается эффективность использования цифровых образовательных платформ в развитии читательской грамотности учащихся начальных классов. Исследование проведено на основе критериев

международного исследования PIRLS и направлено на анализ влияния цифровых технологий на навыки понимания, анализа и интерпретации текста. Полученные результаты подтверждают, что цифровые платформы способствуют индивидуализации обучения, повышению учебной мотивации и улучшению качества чтения у младших школьников.

Ключевые слова:

читательская грамотность, цифровые образовательные платформы, критерии PIRLS, начальное образование, цифровые технологии обучения, учебная мотивация, понимание текста.

Kirish

Zamonaviy ta'lim tizimida raqamli texnologiyalarning jadal rivojlanishi o'quv jarayonini tashkil etish shakllari va metodlariga sezilarli ta'sir ko'rsatmoqda. Ayniqsa, boshlang'ich ta'lim bosqichida o'quvchilarning o'qish savodxonligini shakllantirishda innovatsion yondashuvlardan foydalanish muhim ahamiyat kasb etadi. O'qish savodxonligi o'quvchining keyingi ta'lim bosqichlaridagi muvaffaqiyatini belgilovchi asosiy kompetensiyalardan biri hisoblanadi.

Xalqaro baholash dasturlari, xususan, PIRLS tadqiqotlari boshlang'ich sinf o'quvchilarining o'qish savodxonligini baholashda ilmiy asoslangan mezonlarni taklif etadi. Ushbu mezonlar asosida o'quvchilarning matn bilan ishlash ko'nikmalarini rivojlantirishda raqamli o'quv platformalaridan foydalanish imkoniyatlarini o'rganish dolzarb masalalardan biri sanaladi. Shu bois mazkur maqolada raqamli ta'lim vositalarining boshlang'ich sinf o'quvchilarining o'qish savodxonligiga ta'siri ilmiy jihatdan tahlil qilinadi.

Asosiy qism:

O'qish savodxonligi tushunchasi o'quvchining matnni o'qish, mazmunini anglash, asosiy g'oyani aniqlash, tafsilotlarni farqlash hamda matnga nisbatan shaxsiy munosabat bildirish qobiliyatini ifodalaydi. PIRLS tadqiqotlarida ushbu kompetensiyalar tizimli ravishda baholanib, o'quvchilarning funksional savodxonlik darajasini aniqlashga xizmat qiladi.

Raqamli o'quv platformalari esa an'anaviy dars shakllarini to'ldiruvchi va boyituvchi vosita sifatida namoyon bo'ladi. Bunday platformalar o'quvchilarga interaktiv matnlar, audio va vizual materiallar, avtomatik tahlil va darhol fikr-mulohaza

berish imkoniyatlarini taqdim etadi. Natijada o'quvchilar o'z o'qish jarayonini mustaqil nazorat qilish, xatolar ustida ishlash va individual sur'atda rivojlanish imkoniyatiga ega bo'ladi.

Nazariy tahlillar shuni ko'rsatadiki, raqamli texnologiyalarni o'qish savodxonligini rivojlantirish jarayoniga to'g'ri integratsiya qilish o'quvchilarning bilishga bo'lgan qiziqishini oshirish bilan birga, ularning kognitiv faolligini ham kuchaytiradi.

Tadqiqot metodikasi

Mazkur tadqiqotda sifat va miqdoriy tahlil metodlaridan kompleks foydalanildi. Tadqiqot bir necha bosqichda amalga oshirildi. Dastlab boshlang'ich sinf o'quvchilari orasida raqamli o'quv platformalaridan foydalanish darajasi aniqlandi. Keyingi bosqichda PIRLS baholash mezonlariga moslashtirilgan topshiriqlar orqali o'quvchilarning o'qish savodxonligi darajasi baholandi.

Olingan natijalar statistik tahlil qilinib, raqamli platformalardan muntazam foydalangan o'quvchilar bilan an'anaviy usullarda ta'lim olgan o'quvchilar natijalari o'zaro solishtirildi. Tadqiqot jarayonida o'qituvchilarning kuzatuvlari va metodik xulosalari ham hisobga olindi. Tadqiqot natijalari tahlili shuni ko'rsatdiki, raqamli o'quv platformalaridan samarali foydalanilgan sinflarda o'quvchilarning o'qish savodxonligi ko'rsatkichlari nisbatan yuqori bo'lgan. Ayniqsa, interaktiv mashqlar va multimedia materiallari o'quvchilarning matn mazmunini tushunish hamda asosiy g'oyani aniqlash ko'nikmalarini rivojlantirishda ijobiy ta'sir ko'rsatgan.

Shuningdek, individuallashtirilgan o'quv topshiriqlari o'zlashtirish darajasi past bo'lgan o'quvchilarning o'qishga bo'lgan ishonchini mustahkamlab, ularning dars jarayonidagi faolligini oshirgan. Tadqiqot davomida raqamli platformalarning samaradorligi o'quvchilarning yosh xususiyatlari, platformaning didaktik dizayni hamda o'qituvchining raqamli texnologiyalarni qo'llash bo'yicha metodik tayyorgarligiga bevosita bog'liq ekanligi aniqlandi.

Xulosa

Olib borilgan tadqiqot natijalari asosida shunday xulosaga kelish mumkinki, boshlang'ich ta'lim bosqichida raqamli o'quv platformalaridan foydalanish o'quvchilarning o'qish savodxonligini rivojlantirishda samarali pedagogik vosita hisoblanadi. PIRLS mezonlari asosida amalga oshirilgan tahlillar raqamli

texnologiyalar o'quvchilarning matnni anglash, tahlil qilish va baholash ko'nikmalarini rivojlantirishga xizmat qilishini tasdiqladi.

Shu bilan birga, raqamli ta'lim resurslarini ta'lim jarayoniga muvaffaqiyatli integratsiya qilish o'qituvchining metodik mahorati va pedagogik yondashuviga bog'liq ekanligi muhim ahamiyat kasb etadi. Raqamli platformalardan oqilona foydalanish boshlang'ich sinf o'quvchilarining o'qish savodxonligini oshirishda barqaror natijalarga erishish imkonini beradi.

Adabiyotlar:

- 1.Mullis, I. V. S., Martin, M. O., Foy, P., & Hooper, M. (2017). PIRLS 2016 International Results in Reading. IEA.
- 2.UNESCO. (2021). Digital Learning in Primary Education. Paris: UNESCO.
- 3.Kress, G., & Selander, S. (2012). Multimodal Learning and Digital Literacy. Routledge.
- 4.OECD. (2020). Students, Computers and Learning: Making the Connection. OECD Publishing.

